

EFTER NOLLTOLERANSEN

- Nyttan av laglig graffiti

Stadsmiljön är allas egendom och det är allas ansvar att vårda den.
Stockholm ska vara en trygg, säker, ren och vacker stad som vi
är stolta över och som inbjuder till samvaro mellan människor.

Ur Stockholm stads klotterpolicy

Stockholm stad har intagit en extrem hållning gentemot graffiti, stockholmarna ska skonas från att exponeras för denna konstform. Citatet på motstående sida är hämtad från målbeskrivningen i det dokument som styr stadens arbete, den så kallade klotterpolicyn (Stockholm stad, 2007).

Nolltoleransförespråkare menar att graffiti förfular stadsmiljön och skapar otrygghet, och att konsekvensen av möjligheten till att lagligt måla graffiti leder till mer olaglig dito. Korrektheten i det påståendet är långt ifrån vattentätt och det finns flera exempel på klotterförebyggande åtgärder med lagliga alternativ vilka fallit väl ut (Hollari, 2007). Om olaglig graffiti minskar när utövarna får lagliga möjligheter att måla är dock inte fokus i denna skrift.

Jag är landskapsarkitektstudent och detta är en del av mitt examensarbete. Enligt mig är nolltoleransens konsekvenser motsatta de mål klotterpolicyn har och för ett mer tolerant Stockholm tror jag att det är hög tid att byta kurs och istället tänka på vad graffiti faktiskt kan tillföra staden. Två utvalda lämpliga platser beskrivna längre fram exemplifierar hur detta kan ske och dessförinnan ska jag visa vilket samband laglig graffiti har med den slags stad som eftersträvas i klotterpolicyn.

/Oskar Rendel

TRYGG

De som intresserar sig för graffiti beskrivs ofta i Sverige som asociala och kriminella personer. Det är riktigt att det enligt lagen är olagligt att olovligen anbringa text, bild eller ristningar på husväggar och dylikt, men utöver detta faktum går det inte att göra andra generaliseringar om graffitimålare annat än att de är övervägande unga män. Samtidigt menas att graffitin i sig skapar otrygga miljöer. Otrygghet är en känsla som kan verka väldigt hämmande men är samtidigt komplicerad att mäta och upphovet till känslan ofta svår att sätta fingret på.

Det som är främmande är skrämmande, och det säger sig själv att en bannlyst konstform kommer bli främmande. Detta bidrar inte till en tryggare stad. Jämfört med exempelvis Köpenhamn är Stockholm när det kommer till graffiti i det närmaste kliniskt rent. Danskarna sägs samtidigt vara världens lyckligaste folk och det är knappast troligt att köpenhamnsborna är konstant otrygga, troligen är de nog helt enkelt tillvänjda. Ur det perspektivet går det att hävda att Stockholm behöver mer graffiti, även om det för många låter magstarkt. Dock vore det definitivt en tjänst mot stadens invånare att upplåta ett antal platser där graffitimålare kan utöva sin konst. Dessa skulle även bli forum för möten där vanligt folk får möjligheten att bilda sig en mer självupplevd och rättvisande bild av graffitikonsnärerna.

En graffitimålning kan inte attackera dig, med en livig fantasi kanske motivet kan verka skrämmande, men det kan å andra sidan också ett träd eller en byggnad verka. Det är självklart att vi vill ha en säker stad, en plats där människor målar graffiti är dock inte en osäker, snarare tvärtom.

En laglig graffitivägg skulle ge en ökad säkerhet i dess närhet. En plats med människor är säkrare än en tom, och människor tenderar att välja den väg där andra människor uppehåller sig, så det är också en fråga om trygghet. En plats där det är tillåtet att måla graffiti skulle attrahera människor oavsett årstid. Detta skapar en informell kontroll och de personer som befolkar platsen kan ingripa då någon är i knipa. (Jacobs, 1962)

Mångfald är en av stadens största attraktioner och ju fler intressen och önskemål som kan tillgodoses är så länge de håller sig inom lagens ramar, bättre för stadslivet och säkerheten på gatorna i stort.

VACKER

Att bo och röra sig i staden innebär att ständigt översköljas av intryck och uttryck. Mångfalden är stadens styrka och attraktionskraft men det är också en kompromiss, ingen persons åsikter kring estetiska uttryck kan gälla framför någon annans, och det som vi konfronteras med är oftast bara att acceptera. Dock trumfar resurser och makt ofta allmänhetens opinion vad vi får uppeva i staden: Annonsörer, politiker och stadsplanerare har en mer påtaglig möjlighet att påverka stadsbilden.

Offentliga miljöer kan liknas vid ett gemensamt vardagsrum, men vilka möbler eller tavlor vi vill pryda detta med är svårt att samsas om och många menar att de som tar sig rätten att sätta sitt personliga avtryck i det offentliga våldför sig på det. Klotterpolicyn erkänner stadsrummet som allas egendom, och det är inte orimligt att begära någon möjlighet för alla att sätta sin prägel i det.

En konsekvens av nolltoleranspolitiken är att den graffiti som syns i staden ofta är väldigt snabbt utförd, det som i folkmun kallas klotter och är mindre omtyckt bland "vanligt folk" än mer avancerad graffiti. Denna tar tid och hamnar därför på undangömda platser där få personer kommer att kunna ta del av den.

Klänning
199:-

118 800

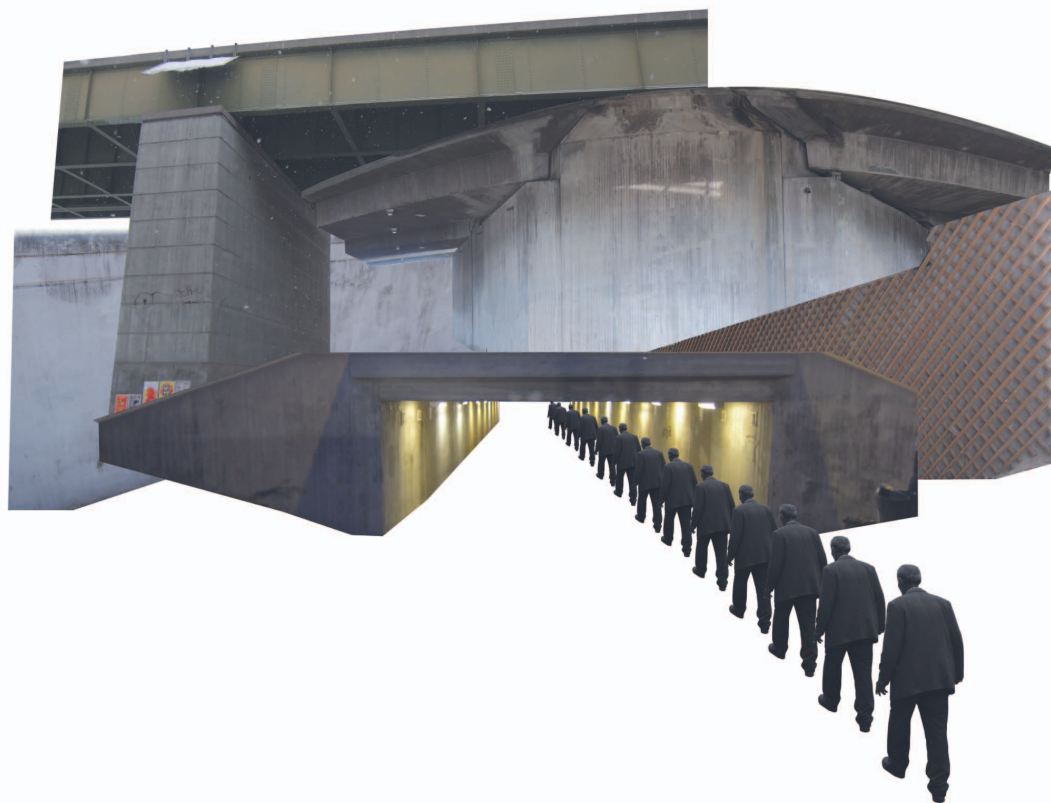
Handwritten signature

The word 'REN' is written in a bold, black, graffiti-style font. The letter 'R' is stylized with a dollar sign (\$) integrated into its upper loop. The letters 'E', 'N', and 'I' are also stylized with thick, expressive strokes.

Att ickesanktionerad färg kan betraktas som smuts är en högst subjektiv uppfattning, och det är värt att fundera på varför sådana åsikter florerar. De som driver tunnelbanan vill erbjuda en attraktiv produkt och menar att graffitin är ett hinder för detta. Det är såklart inget fel i det men vem är det egentligen som har bestämt att exempelvis stadens gångtunnlar och brofundament skall vara betonggrå, och vems intresse är det att det förblir så?

Ett par skor är snyggast när de plockas upp ur kartongen, sen används de och blir kanske smutsiga men ger inte längre skavsår.

Att den enskilde uttrycker sin existens i levnadsmiljön borde inte betraktas som nedsmutsning, utan snarare som ett tecken på att staden används och lever. Att tillåta graffitimåleri på vissa platser är inget hinder för en attraktiv stad, snarare en möjlighet till detta. Dessutom skulle detta faktiskt innebära en stad med större yttrandefrihet för dess invånare.

STOLTTHET

"Kulturkonsumenter och utövare sätter tillsammans dagordningen inom kulturlivet. Stadens roll är att stimulera, kommunicera och skapa goda förutsättningar för alla."

"Stockholms stads verksamheter ska stödja och uppmuntra initiativ från medborgare, civilsamhälle och kulturliv som stärker delaktighet, kulturmöten och kulturupplevelser."

"För att ta en ledande roll i ett globalt kulturliv behöver Stockholm motverka ensidighet, bejaka mångfald och ge förutsättningar för motpoler att mötas."

"För att förverkliga visionen om Stockholm som internationellt ledande kulturstad krävs både ett utbud av småskaliga upplevelser och evenemang av toppklass."

Citaten är hämtade ur Kulturförvaltningens bidrag till Vision 2030 (2010), ett dokument som sätter tonen för hur Stockholm ska utvecklas i framtiden. Kulturlivet är människans uttryckssätt och det är en demokratifråga.

Gatan är en kulturernas skådeplats, har invånarna många och olika möjligheter att själva bidra till bilden av Stockholm är det en stad att vara stolt över.

Nolltoleranspolitiken säger sig vilja motarbeta "olaglig graffiti, klotter och skadegörelse". Detta är redan förbjudet i lag men klotterpolicyn medger heller inga möjligheter för laglig graffiti. Konsekvensen av detta är en stad som bejakar ensidighet och motverkar mångfald och förutsättningar för motpoler att mötas. Vision 2030 eftersträvar en stad som bland annat är upplevelserik och välkomnande, utmanande och nyskapande. De två dokumenten är på kollisionkurs och för att framtidsvisionen ska bli verklighet krävs att klotterpolicyn ändras, annars förblir Vision 2030 fantasier och floskler.

SAMVARO MELLAN MÄNNISKOR

När saker sker i staden lockar det till sig människor. Hur troligt är det exempelvis att tusentals människor samlas längs gatorna utan evanemang som Stockholm maraton eller Midnattsloppet? I mindre skala men på samma sätt fungerar andra mer vardagliga företelser, folk stannar upp för att lyssna på en skicklig gatumusikant och till och med byggarbeten drar till sig nyfikna blickar. Den kreativa aktiviteten vid en laglig graffitivägg har samma effekt, förutsatt att den ligger i en publik miljö och det är viktigt att det är tillåtet att måla.

Den finska kultur- och idrottsministern Paavo Ahrinmäki jämförde 2011 nolltoleranspolitiken med Berlinmuren, och det är upp till Stockholm att välja på vilken sida man ska stå. Den demokratiska västsidan av muren var färgglad och dekorerad av västberlinarna, på den östra sidan däremot otillgänglig och beonggrå. Helsingfors övergav tidigare sin nolltolerans där en av motiveringarna var de följder den hade på individen. Graffitimålarna slutade inte med sin hobby, men många liv slogs i spillror av höga böter när de åkte fast. Det är förvisso inte troligt att problem med olaglig graffiti kommer att försvinna med lagiga möjligheter, men det är värt att fråga sig vad som är mest värt: Fantasin om ett graffitifritt samhälle med förstörda och alienerade liv som följd, eller möjligheter för de som vill hålla sig till laglig graffiti och friare forum för konst i gaturummen?

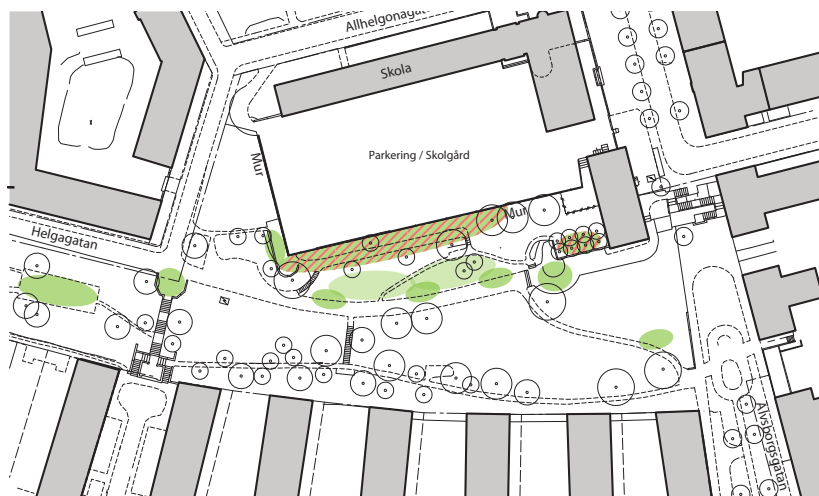
TJURBERGSPARKEN

Tjurbergsparken ligger bakom Ringenkvarteret upp mot Helgakyrkan. Av Stockholms stad beskrivs platsen som en grön oas men i utvecklingsbehov för sociala och kulturella värden. Man går av olika anledningar hit frivilligt och det är en social plats.

Det finns en historisk dimension kring graffiti på muren i Tjurbergsparken, och det sitter än idag ofta graffiti på den, dock sällan av samma kvalitet som förr. (Jacobsson, 2011)

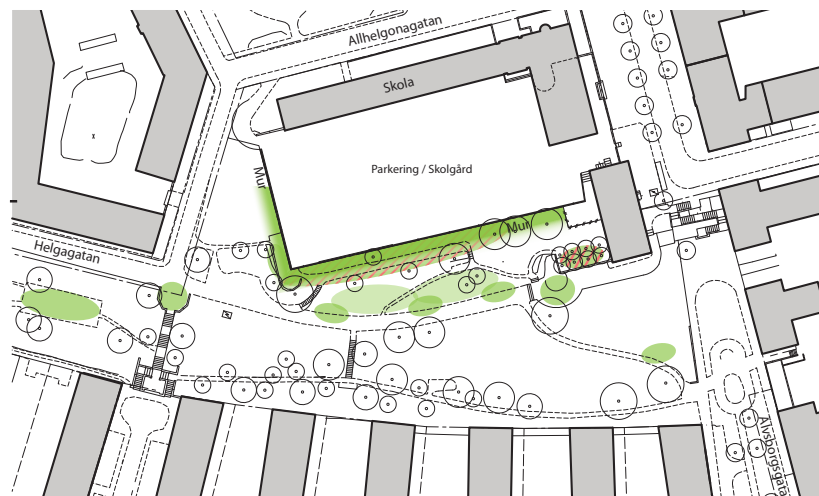
Parken är även en umgängesplats för personer som enligt vissa beter sig störande och en del skräms av dessa människor. Trygghetssituationen i parken är med andra ord problematisk.

Den främsta förtjänsten med graffiti som legitim aktivitet här är utöver en förhöjd kulturell relevans också att fler personer skulle uppehålla sig längre i parken. Fler personer på en plats gör den tryggare och säkrare, om någon behöver hjälp finns där fler att hjälpa.

NU:

Grönt markerar platser i parken med upplevda samlande och sociala egenskaper, till de röststreckade zonerna förknippas en del negativitet.

EFTER NOLLTOLERANSEN:

Illustration av hur en laglig graffitivägg skulle påverka platsen. Effekten bör bli tydligast vid muren där graffitimålandet som sanktionerad aktivitet ger en buffring av de negativa upplevelsorna av platsen.

0 50 100m Skala 1:2000 ↑ N

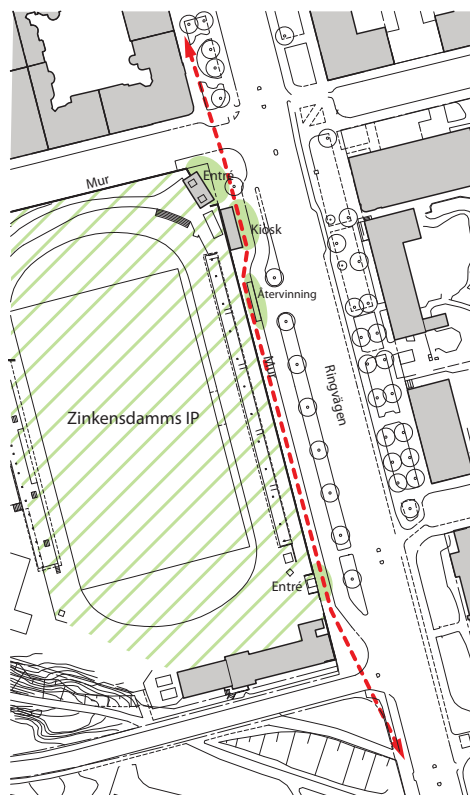

ZINKENDAMMSIP

Vid Zinkensdamms Idrottsplats längs Ringvägen löper en mur. Mycket människor passerar här, men det är ingen plats att stanna vid, förutom för att kanske slänga sopor vid återvinningsstationen. Det är en tråkig plats och de flesta går bara förbi, det finns inga sociala värden. Promenaden upplevs i brist på intressanta saker som längre än den är, den raka murens trista utseende bidrar till denna känsla.

Det här är ett praktexempel på en plats där ett simpelt fullmäktigebeslut är allt som krävs för en intressantare stadsbild och ge platsen identitet. Vore det tillåtet att måla på muren hade den blivit ett mål, något som nu inte finns här, inte bara för graffitikonstnärer utan konstnärer i allmänhet.

Promenaden blir mer spännande, och möjligheten att möta de som målar på muren ger förutsättningar för socialt liv på platsen.

0 50 100m

Skala 1:2000

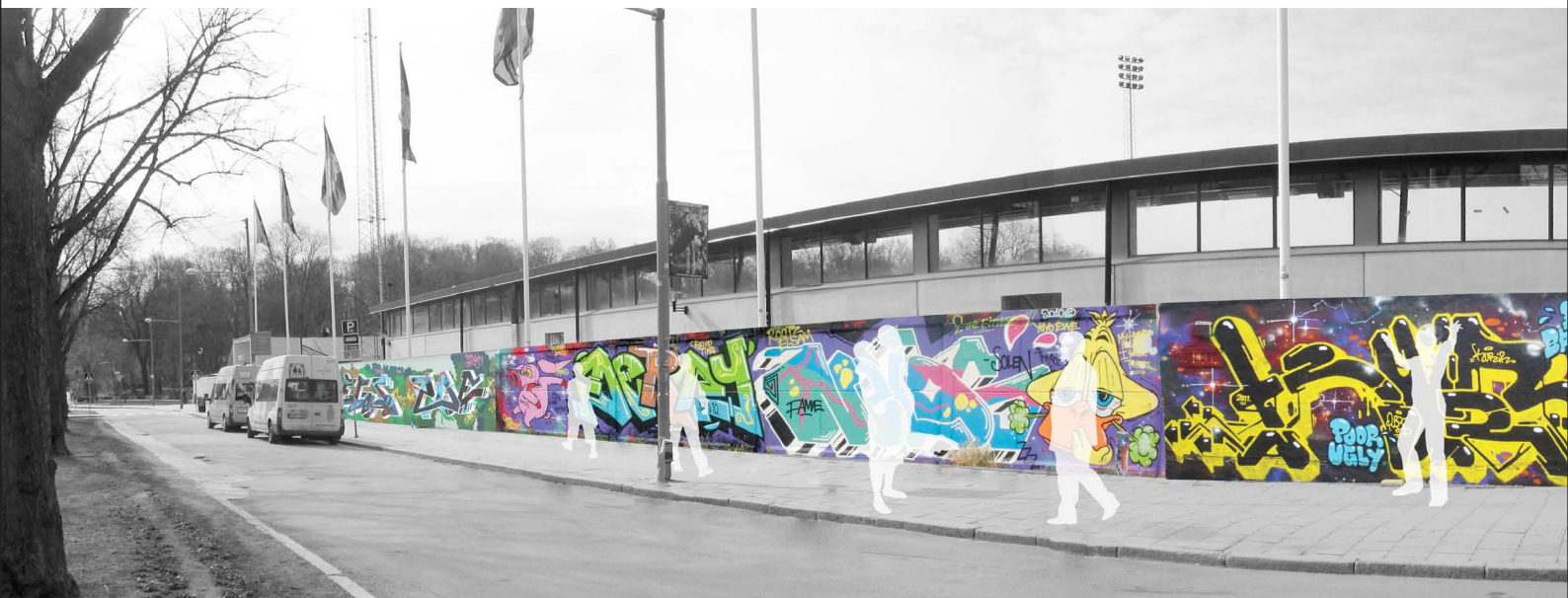
NU:

Platsen utanför Zinkensdamms IP är mest en plats att passera. Promenaden har dock mycket lite att erbjuda i form av upplevelser, den upplevs tråkig och lång.

EFTER NOLLTOLERANSEN:

Med muren som duk för laglig graffitikonst ges en plats för vanliga stockholmare att påverka och sätta personliga avtryck i det offentliga rummet. Promenadvägen skulle dessutom bjuda på visuella upplevelser och möjligheter för möten. Platsen skulle få en större betydelse i människors dagliga liv.

Uppsatsen tillgänglig på <http://epsilon.slu.se>

KÄLLOR:

Hollari, S (2005). Klotterförebyggande åtgärder (Elektronisk källa) : en idéskrift om att tänka parallellt. Stockholm: Brottsförebyggande rådet (BRÅ)

Tillgänglig på Internet: <http://tinyurl.com/borcvys>

Jacobs, J. (2000[1962]). *The death and life of great American cities*. London: Pimlico

Jacobson, M. (2011). *Graffitins historia*. Stockholm: LL-förlaget

Kulturförvaltningen, (2010), *Kulturvision 2030 – Strategisk plan för kulturen i Stockholm*, [Elektronisk]

Tillgänglig: <http://tinyurl.com/c5nrftn>, [2012-03-07]

Stockholms stad, (2007), *Policy mot klotter och liknande skadegörelse i Stockholm* [Elektronisk] Tillgänglig: <http://tinyurl.com/ctcp6a8> [2012-02-02]

